

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

**Факультет підготовки фахівців для підрозділів превентивної
діяльності Національної поліції України**

Кафедра адміністративної діяльності поліції

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для проведення практичних занять із використанням
навчального полігону «Custody Records»

м. Одеса
2025

378:342.7(072)(477)

Схвалено та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № ____ від ____ . ____ 2025 р.).

Укладачі:

Пишна Алла – завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент.

Томіна Вікторія – доцент кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент.

Любчик Віктор - доцент кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент.

Галай Антон – заступник директора Одеського центру первинної професійної підготовки «Академія поліції» (м. Одеса) Одеського державного університету внутрішніх справ.

Капуляк Віталій - заступник начальника управління інформаційно-аналітичної підтримки-начальник відділу адміністрування інформаційних систем, телекомунікацій і захисту інформації Головного управління Національної поліції в Одеській області.

Рецензенти:

Корнієнко Максим – перший проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор.

Усатий Олексій – начальник відділу організаційного забезпечення діяльності місць тимчасового тримання осіб ГУНП в Одеській області.

Методичні рекомендації для проведення практичних занять із використанням навчального полігону «Custody Records». Пишна А.Г., Томіна В.Ю., Любчик В.Б., Галай А.Ю., Капуляк В.П. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ. 2025. ____ с.

Методичні рекомендації для проведення практичних занять із використанням навчального полігону «Custody Records» розроблені з метою підвищення обізнаності здобувачів освіти щодо стандартів захисту прав затриманих осіб, внаслідок запровадження електронної фіксації інформації про всі дії щодо осіб, які перебувають під контролем поліції з моменту фактичного затримання і поміщення до ізолятора тимчасового тримання або звільнення з-під варти.

© А.Г. Пишна, В.Ю. Томіна, В.Б. Любчик,
А.Ю. Галай, В.П. Капуляк

© Видавництво ОДУВС, 2025

ЗМІСТ

Передмова.....	
Ошибка! Закладка не определена.	
Основні завдання та призначенням інформаційної підсистеми «Custody Records».....	5
Порядок формування та ведення ІІ «Custody Records».....	6
Доступ до відомостей ІІ «Custody Records».....	9
Форма витягу з інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»	11
Обов'язки працівників поліції у разі затримання або арешту (взяття під варту).....	13
Інформація, яка фіксується одразу після прибуття до територіального органу поліції	23
Дії чергового при затриманні (доставленні) до твп осіб окремих категорій:.....	28
Поміщення і тримання затриманих осіб у КЗ, нагляд за їх поведінкою	35
Пам'ятка для затриманих осіб	40
Завдання та основні функції підрозділів дотримання прав людини / окремих інспекторів дотримання прав людини	47
Моніторинг дотримання поліцейськими прав затриманих та вжиття за фактами виявлених порушень заходів реагування.....	49
Рекомендована література.....	54

ПЕРЕДМОВА

Проект «Custody Records» призначений для покращення стандартів захисту прав затриманих осіб, внаслідок запровадження електронної фіксації інформації про всі дії щодо осіб, які перебувають під контролем поліції з моменту фактичного затримання і поміщення до ізолятора тимчасового тримання або звільнення з-під варти, а також запровадження обов'язкового інтерв'ю (опитування) затриманої особи та поліцейського, який здійснив затримання.

Сучасна система «Custody Records», яка зараз активно запроваджується по всій території України, є вкрай надважливою у поліцейській діяльності, так як завдяки їй фіксується кожен крок як поліцейського, так і затриманої особи, що в подальшому унеможливорює затриманих осіб обвинуватити поліцейських у неправдивих обвинуваченнях та запобігає поліцейських вчинити будь-які незаконні дії стосовно затриманих осіб. Присутні оглянули приміщення для інтерв'ювання із затриманим, його спілкування із захисником, проведення слідчих дій, а також кімнату для перебування затриманих осіб.

«Custody Records» - система електронного обліку та цілодобової фіксації усіх дій, які відбуваються у відділах та відділеннях поліції. Вона має на меті забезпечення прав затриманих осіб та й самих поліцейських.

«Custody Records» - це не лише про відеофіксацію всіх дій затриманого з моменту самого затримання до поміщення в ізолятор тимчасового тримання або ж звільнення з-під варти. Ця система передбачає і введення окремої посади інспектора з дотримання прав людини. Це поліцейський чи поліцейська, яка відповідає за формування інформаційної підсистеми: вносить туди всю інформацію щодо фактичного місця затримання, місця перебування особи в територіальному підрозділі поліції, та все те, що відбувається у підрозділі.

«Custody Records» - одна із кращих практик країн Євросоюзу, що активно впроваджує Національна поліція України.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯМ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ «CUSTODY RECORDS»:

1) запобігання незаконному затриманню осіб, удосконалення системи їх захисту від катувань і належного поводження, а також підвищення стандартів захисту прав поліцейських від можливих неправдивих звинувачень у неправомірних діях;

2) об'єднання інформації про затриманих осіб з моменту їх фактичного затримання, перебування в територіальних (у тому числі міжрегіональних) органах Національної поліції України, їх територіальних (відокремлених) підрозділах (далі - органи (підрозділи) поліції), та звільнення або поміщення до спеціальних установ інших органів державної влади в єдиному інформаційному просторі з використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного та комунікаційного обладнання;

3) здійснення опитування затриманої особи та поліцейського, який здійснив затримання, щодо обставин та підстав затримання, а також фіксації всіх дій із затриманою особою під час її перебування в органі (підрозділі) поліції;

4) забезпечення оперативного реагування та прийняття управлінських рішень посадовими особами органів (підрозділів) поліції в разі неналежного поводження із затриманими;

5) запровадження автоматизованого формування витягу з електронної картки затримання за формою, наведеною у додатку до цієї Інструкції.

4. Формування ІІ «Custody Records» здійснюється уповноваженою посадовою особою органу (підрозділу) поліції за допомогою програмно-технічних засобів системи «ІПНП» з дотриманням вимог законодавства у сферах електронного документообігу та електронних довірчих послуг.

5. Мова формування ІІ «Custody Records» - державна, для установчих даних особи - російська та англійська додатково.

6. Під час роботи в ІІ «Custody Records» системи «ІПНП» забороняється:

заходити в інформаційну підсистему не під своїм логіном та паролем;
передавати іншим особам свій логін і пароль доступу до системи «ІПНП»;
розголошувати в будь-який спосіб інформацію, указану в ІП «Custody Records» системи «ІПНП», яка їм стала відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, крім випадків, передбачених законом.

Електронна ідентифікація та автентифікація користувача, з метою надання доступу до системи «ІПНП» здійснюється за допомогою інтегрованої системи електронної ідентифікації з використанням електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа, відповідно до вимог Закону України «Про електронні довірчі послуги» (за технічної можливості).

7. Захист інформації в ІП «Custody Records» забезпечується створенням у системі «ІПНП» комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю.

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ТА ВЕДЕННЯ ІП «CUSTODY RECORDS»

Формування ІП «Custody Records» здійснюється шляхом створення електронної картки затримання уповноваженою посадовою особою, яка здійснює наповнення цієї картки, що складається з таких розділів:

1) затримання та перебування затриманої особи в органі (підрозділі) поліції.

Уноситься інформація про:

реєстрацію факту затримання (реєстраційний номер в автоматизованій ІП «Custody Records», дата, час створення картки, час фактичного затримання, підстава, опис обставин, місце затримання (адреса та/або географічні координати);

поліцейського, який затримав (спеціальний жетон, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), орган, служба, контактний номер телефону поліцейського);

затриману особу (унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності), індивідуальний податковий номер (за наявності), прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, місце народження (країна народження, область, район, населений пункт), стать, громадянство, необхідність участі перекладача, місце проживання, невідкладні зобов'язання, опис зобов'язань);

очевидців затримання (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), номер телефону очевидця, адреса проживання, примітка);

повідомлення третіх осіб про затримання (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), спосіб повідомлення, контактна інформація, дата, час повідомлення);

місце доставлення (найменування та адреса органу (підрозділу) поліції, електронна пошта чергової служби органу (підрозділу) поліції, телефон чергової служби органу (підрозділу) поліції;

час фактичного доставлення затриманої особи до органу поліції;

інформування регіонального центру з надання безоплатної вторинної правничої допомоги (далі - РЦБВПД) (реєстраційний номер, найменування РЦБВПД, дата, час повідомлення, прізвище особи, ім'я, по батькові (за наявності), номер телефону поліцейського, який поінформував РЦБВПД);

повідомлення з РЦБВПД (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), номер телефону адвоката РЦБВПД, доручення про підтвердження повноважень на надання безоплатної вторинної правничої допомоги, дата, час повідомлення);

роботу адвоката (час прибуття та вибуття адвоката);

опитування поліцейського (фіксуються відповіді поліцейського на питання щодо обставин затримання особи, застосування відеофіксації, повідомлення третіх осіб про факт затримання, повідомлення про права затриманій особі, вилучені предмети, у разі затримання особи за підозрою в учиненні суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого КК України або статтею 268 КУпАП, у випадку вчинення правопорушень передбачених КУПАП, застосування заходів примусу, інших питань, які необхідні для забезпечення гарантованих Конституцією та Законами

України прав, а також роз'яснення прав та обов'язків, передбачених статтею 29, частиною третьою статті 66, частиною шостою статті 104, частиною сьомою статті 223 КПК України особам, які були очевидцями затримання);

опитування затриманої особи (фіксуються відповіді на питання затриманої особи стосовно уточнення персональних даних затриманої особи (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, місце народження, громадянство, необхідність участі перекладача, серія (за наявності) та номер паспорта, орган, що його видав), місця роботи, невідкладних зобов'язань, обставин затримання (пояснення особи щодо обставин затримання, застосування заходів примусу, вилучені предмети, повідомлення про права), зауважень, скарг, клопотань, повідомлення третіх осіб про факт затримання, стану здоров'я затриманої особи, а також інші питання, які необхідні для забезпечення гарантованих Конституцією та Законами України прав);

рішення уповноваженої особи (коментар рішення, час прийняття рішення, підтвердження рішення);

документування затриманої особи, а саме збирання та накопичення мультимедійної інформації (фото-, відео-, звукозапис) та біометричних даних (фотозображення, дактилоскопічна картка, словесний портрет);

переміщення особи (дата і час переміщення, місцезнаходження особи, з ким вибув, підстава вибуття, примітка, прізвище та номер поліцейського жетона відповідальної особи);

фіксацію наявних чи відсутніх видимих тілесних ушкоджень (скарги на стан здоров'я, час, коли надійшла скарга на стан здоров'я, вид огляду, дата та час огляду, опис тілесних ушкоджень, рекомендації лікаря, ужиті заходи, протипоказання щодо утримання в кімнаті для затриманих, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) лікаря, найменування закладу охорони здоров'я, цифрова копія у вигляді графічного файлу);

виклик бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги (далі - БШД), (дата та час виклику, посада, прізвище та номер жетона поліцейського, який викликав, номер заявки БШД, час прибуття БШД, номер БШД);

харчування (час та короткий опис отриманого харчування, прізвище та номер поліцейського жетона відповідальної особи);

передачі, листування (отримав/відправка, тип, час отримання/відправки, час вручення, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) поліцейського, який отримав / дав дозвіл, вміст передачі/посилки, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) особи, яка передала/прийняла, адреса, вид документа, серія та номер документа (за наявності), найменування організації, повернуто причина, дата повернення, примітки).

Після збереження інформації формується електронна картка затримання з автоматичним присвоєнням їй відповідної серії та номера, яка роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв удвох примірниках, і підписується затриманою та уповноваженою особами.

Підписаний документ сканується та вноситься уповноваженою особою до ІІІ «Custody Records».

Про кожен випадок затримання особи створюється нова електронна картка затримання.

2) доставлення та перебування затриманої особи в ізоляторі тимчасового тримання (далі - ІТТ).

Уноситься інформація про:

реєстрацію особи в ІТТ (реєстраційний номер та дата, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) відповідальної особи ІТТ, найменування органу (підрозділу) поліції з якого прибула затримана особа, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) відповідальної особи, що доставила до ІТТ, підстава поміщення до ІТТ, строк на який поміщається особа до ІТТ, стаття КК України або КУпАП);

протокол затримання (номер, дата, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) особи, яка склала протокол, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), посада особи, яка затримала, дата та час фактичного затримання, місце затримання, вручення письмового повідомлення про підозру в учиненні злочину згідно зі статтями 208, 278 КПК України, дата та час його вручення, орган, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) посадової особи);

інформування РЦБВПД (реєстраційний номер, найменування РЦБВПД, дата, час повідомлення, прізвище особи, ім'я, по батькові (за наявності); номер телефону поліцейського, який поінформував РЦБВПД);

повідомлення з РЦБВПД (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), номер телефону адвоката РЦБВПД; доручення про підтвердження повноважень на надання безоплатної вторинної правничої допомоги, дата, час повідомлення, час прибуття та вибуття адвоката);

повідомлення третіх осіб про затримання та поміщення до ІТТ (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), спосіб повідомлення, контактна інформація, дата, час повідомлення);

рішення суду (рішення, дата, найменування суду, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) слідчого судді);

документування особи, яка поміщується до ІТТ (фотозображення, дактилоскопічна картка, словесний портрет);

переміщення особи (дата і час переміщення, місцезнаходження особи, з ким вибув, підстава вибуття, примітка, прізвище та номер поліцейського жетона відповідальної особи, причина, конвойний підрозділ, видача продуктів; примітки);

харчування (час та короткий опис отриманого харчування, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) та номер поліцейського жетона відповідальної особи);

медична карта (відомості про стан здоров'я, дата та час проведення медичного огляду, виявлені захворювання, скарги на здоров'я, діагноз та/або опис тілесних ушкоджень, тілесні ушкодження отримані/завдані, реєстрація єдиного обліку, номер, вид, рекомендації лікаря, лікар/черговий прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), найменування закладу охорони здоров'я, виклик БШД, час виклику, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) особи, яка викликала БШД, номер заявки БШД, час прибуття БШД, номер БШД, повідомлено заклад/родичів, найменування закладу/прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) родичів, дата, хто повідомив, номер телефону, вихідний номер, примітки);

події (категорія заходу, опис, назва медичного препарату, кількість, одиниця виміру, час початку і закінчення заходу, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) працівника ІТТ, прийняті міри, дата, прийняті міри опис, повідомлено заклад, найменування закладу, дата, хто, повідомив, вихідний номер, примітки);

передачі, листування (отримав/відправка, тип, час отримання/відправки, час вручення, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) поліцейського, який отримав / дав дозвіл, уміст передачі/посилки, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) особи, яка передала/прийняла, адреса, вид документа, серія та номер документа, найменування організації, причина і дата повернення, примітки);

анкету затриманого (обставини затримання, застосування відео- фіксації, повідомлення третіх осіб про факт затримання, вилучені предмети, повідомлення про права, реалізацією права на захист та безоплатну правничу допомогу, стан здоров'я затриманої особи, а також інші питання, які необхідні для забезпечення гарантованих Конституцією та Законами України прав);

вибуття з ІТТ (підстави, дата, місце вибуття, прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) чергового).

ДОСТУП ДО ВІДОМОСТЕЙ ІІІ «CUSTODY RECORDS»

Надання доступу користувачам до інформаційних ресурсів, що обробляються в ІІІ «Custody Records», забезпечується адміністратором системи «ІІІІ».

Категорії користувачів та введення інформації в ІІІ «Custody Records»:

категорія 1 - поліцейський, який фактично затримав особу, має право первинного створення запису в ІІІ «Custody Records» системи ІІІІ на планшетному пристрої, доповнювати електронну картку затримання, яку він зберіг у цій підсистемі, крім реквізитів первинного збереження (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), місце народження, стать). Строк дозволеного доповнення електронної картки затримання з планшетного пристрою складає 1 годину з моменту створення запису в системі;

категорія 2 - старший інспектор-черговий (інспектор-черговий), помічник чергового чергової частини територіального (відокремленого) підрозділу ГУНП, що мають право доповнення первинно створеного запису необхідною інформацією; інспектор (старший інспектор), заступник начальника відділу (сектору), начальник відділу (сектору) дотримання прав людини територіального (відокремленого) підрозділу ГУНП, які відповідальні за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих, що мають право первинного створення запису та доповнення його необхідною інформацією, строк дозволеного редагування інформації про затримання для яких становить до 24 годин з моменту первинного створення запису в системі;

категорія 3 - інспектор (старший інспектор) дотримання прав людини в ІТТ, який відповідальний за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих.

Рівні доступу користувачів на перегляд в ІІ «Custody Records»:

рівень 1 - центральний орган управління поліції;

рівень 2 - ГУНП в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві, міжрегіональні територіальні органи Національної поліції України;

рівень 3 - територіальні (відокремлені) підрозділи ГУНП.

Доступ користувачів до інформації здійснюється з дотриманням вимог Законів України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» та «Про захист персональних даних». Інформація, що міститься в ІІ «Custody Records», не підлягає поширенню та передачі третім особам, крім випадків, передбачених законодавством України.

Відомості з ІІ «Custody Records» надаються безкоштовно на запит суду, прокурора, слідчого, дізнавача, органів державної влади, що оформлені відповідно до вимог частини четвертої статті 16 Закону України «Про захист персональних даних», в електронній формі з використанням прикладного програмного інтерфейсу або в паперовому вигляді разі відсутності можливостей для електронного інформаційного обміну.

Для отримання відомостей з ІІ «Custody Records» користувачем обов'язково вказується підстава їх отримання (відповідні норми закону про покладення на користувача повноважень, для здійснення яких проводиться пошук відомостей та реквізити провадження, справи тощо).

Кожній особі забезпечується реалізація права на одержання будь-яких відомостей про неї, які зберігаються в ІІ «Custody Records» системи «ІІІІ» у порядку, передбаченому Законом України «Про захист персональних даних».

Строк зберігання електронних карток затримання та видалення даних

1. Електронні картки затримання зберігаються в ІІ «Custody Records» системи «ІІ» протягом двадцяти п'яти років з дати їх унесення. Після закінчення терміну зберігання інформації автоматизовано знеособлюється.

2. Електронна картка затримання, утворена в ІІ «Custody Records», автоматично знеособлюється, після завершення строків зберігання.

Знеособлення зазначених відомостей здійснюється шляхом їх видалення, що виключає подальшу можливість поновлення таких відомостей.

ФОРМА
витягу з інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»

 		Картка затримання	
		Серія _____ № _____	
Затримання			
Дата та час	Число, місяць, рік, година, хвилини	Штатська	Знакомиться відомо до статті 285 Кримінального процесуального кодексу України або статті 285 Кодексу України про адміністративні правопорушення
Місце затримання		Край, область, район, місто, вулиця, будинок, номер будинку, кімн.	
Застосування засобів відео фіксації затримання особи, їх назва та серійний номер			
Роз'яснення прав та обов'язків особам, які були під час затримання, передбачених статтею 29, частинною третьою статті 66, статтею 104, частинною сьомою статті 223 Кримінального процесуального кодексу України			Так/ні
Опис			
Повномірні фото відео зняття/зображення та обставини затримання			
Затримана особа			
Прізвище			
Ім'я			
По батькові (за наявності)			
Дата народження	Число, місяць, рік	Громадянство	
Місце народження			
Край, область, район, місто, вулиця, будинок, номер будинку, кімн.			
Документ, що посвідчує особу			
Знакомиться відомо до статті 17 Закону України «Про Службу державної демографічної реєстрації та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус»			
Вид документу	Серія (за наявності)	Номер	Дата видачі
Виданий	Повноваженим органом по видачі документу		
Потурбован перекладач	Так/ні		
Пояснення особи щодо події затримання			
Пояснення особи щодо події та обставин затримання			
Повідомлено про права затриманій особі			
Отримавши/ніс, із відставками затримання та правами і обов'язками затриманого, особа заявила			
Нааявність тілесних ушкоджень			
Про затримання та місце перебування особи повідомлено адвоката РЦБВПД, інших осіб			
Повідомлено	Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Дата та час	Число, місяць, рік, година, хвилини
Спосіб повідомлення			
Повідомлено	Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Дата та час	Число, місяць, рік, година, хвилини
Спосіб повідомлення			
Скарга до змісту картки затриманого			
Затримав			
Найменування органу (підрозділу) поліції			
Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)			
Склад картку			
Найменування органу (підрозділу) поліції			
Структурний підрозділ органу поліції			
Посада			
Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)			
Уповноважена особа (поліцейський)			
		Підпис	Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)
Дата			
Затримана особа			
		Підпис	Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)
Дата			

Як свідчать результати моніторингових візитів експертів Національного Превентивного Механізму, а також висновки спеціальних проваджень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, в перші години затримання підозрювана особа є найбільш вразливою для неналежного поводження з боку працівників поліції, саме на цьому етапі вчиняється чи не найбільша кількість процесуальних порушень з боку правоохоронців.

Як найпоширеніше порушення, що фактично закладає підґрунтя для всіх інших порушень, варто відзначити неналежну реєстрацію затриманої особи. Адже відсутність реєстрації факту затримання особи фактично призводить до так званого «невизнаного затримання», яке автоматично позбавляє затриману особу всіх гарантій захисту прав та свобод людини, передбачених Конвенцією з прав людини та основоположних свобод і національним законодавством України.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням приділяє особливу увагу трьом основним правам затриманих осіб: праву особи повідомити про факт свого затримання третю сторону за власним вибором (члена родини, друга, консульство), праву доступу до адвоката і праву вимагати медичного обстеження лікарем за власним вибором. Комітет вважає, що ці права є трьома основними гарантіями проти жорстокого поводження із затриманими особами, і вони мають застосуватися від самого початку затримання.

При цьому Комітет наголошує, що основні гарантії, які надаються особам, затриманим поліцією, будуть значно посилені (що, в свою чергу, також полегшить роботу поліцейських службовців), якщо щодо кожної затриманої особи буде вестись єдине і повне дос'є, де фіксуватимуться всі аспекти, пов'язані із затриманням особи, та усі заходи, вжиті по відношенню до неї.

При затриманні громадян України, іноземців та осіб без громадянства працівники поліції зобов'язані забезпечити дотримання таких прав та основоположних свобод, передбачених Конституцією України, нормами міжнародного права та відомчими нормативно-правовими актами.

Згідно зі статтею 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року: Кожен має право на свободу та особисту

недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом.

Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.

Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування .

ОБОВ'ЯЗКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ У РАЗІ ЗАТРИМАННЯ АБО АРЕШТУ (ВЗЯТТЯ ПІД ВАРТУ):

1) повідомити підстави та мотиви затримання або арешту, роз'яснити право щодо оскарження затримання;

2) негайно після фактичного затримання або арешту особи повідомити орган (установу), уповноважений(у) законом на надання безоплатної правової допомоги (єдиний телефонний номер контактної системи безоплатної правової допомоги: 0-800- 213103);

3) надати у друкованому вигляді положення статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 і 63 Конституції України;

4) роз'яснити право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника, у тому числі за рахунок держави у випадках, передбачених кримінальним процесуальним законодавством та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги;

5) негайно, але не пізніше ніж через дві години після затримання або арешту повідомити Ваших родичів та у разі вимоги - захисника та адміністрацію за місцем роботи чи навчання.

У разі заявлення затриманою особою усної або письмової вимоги про необхідність участі захисника працівники поліції не мають права вимагати від особи надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника.

Забороняється поміщати до кімнати для затриманих осіб, якщо стосовно них не складений протокол про адміністративне затримання або протокол про затримання підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення.

Особистий огляд затриманої особи проводиться особою однієї статі із затриманим та у присутності двох понятих тієї самої статі.

Доставленню й затриманню не підлягають:

1) особи, які знаходяться в непритомному стані, мають небезпечні для життя тілесні ушкодження або симптоми гострих захворювань внутрішніх органів;

2) особи, які вжили отруйні або сильнодіючі речовини;

3) особи, заражені небезпечними для здоров'я оточуючих інфекційними хворобами;

4) перебувають у тяжкому стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин;

5) втратили здатність самостійно пересуватися чи можуть завдати шкоди оточуючим або собі; вагітні жінки з ознаками близьких пологів. Відповідні заходи реагування до таких осіб вживаються після надання їм допомоги медичними працівниками або після їх лікування у закладах охорони здоров'я.

Затримання за адміністративне правопорушення:

1) адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше ніж три години;

2) осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання;

3) строк адміністративного затримання обчислюється з моменту фактичного затримання.

Затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення:

- 1) особа повинна знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення вона підозрюється;
- 2) особі повинно бути чітко і своєчасно повідомлено про її права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України), а також має право на отримання їх роз'яснення;
- 3) затримана особа має право на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості;
- 4) на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій;
- 5) на відмову від захисника у будь-який момент кримінального провадження;
- 6) на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених КПК України та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;
- 7) не говорити нічого з приводу підозри проти себе, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;
- 8) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;
- 9) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;
- 10) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – негайно повідомити членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 КПК України;
- 11) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;
- 12) брати участь у проведенні процесуальних дій;

13) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

14) застосовувати з додержанням вимог КПК України технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких Ви берете участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

15) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

16) заявляти відводи;

17) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 КПК України, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 КПК України;

18) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

19) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України;

20) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

21) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою володієте, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

Необхідно знати, що кожен має право затримати будь-яку особу без ухвали слідчого судді, суду:

1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;

2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні. Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено волі, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення волі та подальшого тримання. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою.

Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

Під час утримання в кімнаті для затриманих повинні забезпечити:

1) триразовим гарячим харчуванням (при утриманні понад 3 години);

2) приміщення кімнати для затриманих має бути площею не менше 4 квадратних метрів на особу, із природним та електричним освітленням, вентиляцією та санітарно-гігієнічними приладами (чаші клозетні, умивальники);

3) у разі тимчасового нефункціонування (відсутності) санвузла повинні виводити за потребою не рідше одного разу на чотири години;

4) затримана особа має право здійснювати релігійні обряди будь-якого віросповідання або висловлювати переконання, пов'язані зі ставленням до релігії;

5) у разі погіршення стану здоров'я працівники поліції зобов'язані негайно викликати екстрену медичну допомогу та надати невідкладну домедичну допомогу.

Якщо при затриманні права особи були порушені, вона має право:

1) звертатися зі скаргами, заявами і листами до посадових осіб органу (підрозділу) поліції, органів державної влади, прокуратури, суду, громадських організацій, а також до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини,

Європейського суду з прав людини, відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна;

2) для написання кореспонденції до вищевказаних органів, а також своєму адвокату особі повинні надати окрему кімнату та видати папір, кулькову ручку і конверт. Заклеєний конверт Ви передаєте черговому органу (підрозділу) поліції. Ця кореспонденція не підлягає перегляду.

Затримана особа може перебувати в:

- кімнаті для затриманих осіб (не менше 3-х кімнат);
- кімнаті для проведення слідчих дій (не менше 2-х кімнат);
- кімнаті для конфіденційного побачення із захисником;
- кімнаті (зоні) для очікування спілкування зі службовою особою, відповідальною за перебування затриманих.

Інші учасники кримінального провадження, зокрема свідки, потерпілі, адвокати тощо, можуть перебувати тільки в:

- холі територіального органу поліції;
- кімнаті для проведення слідчих дій;
- кімнаті для конфіденційного побачення затриманого із захисником.

Заявники та інші відвідувачі можуть перебувати тільки в:

- холі територіального органу поліції;
- кімнаті прийому громадян.

Ці приміщення мають бути охоплені системою відеоспостереження (за винятком кімнати медичного огляду) й перебувати в зоні контролю працівників чергової частини та службової особи, відповідальної за перебування затриманих. Має бути встановлена заборона на перебування будь-яких учасників кримінального провадження в службових кабінетах працівників поліції та інших приміщеннях територіального органу поліції, окрім вищезазначених.

ІНФОРМАЦІЯ, ЯКА ФІКСУЄТЬСЯ ОДРАЗУ ПІСЛЯ ПРИБУТТЯ ДО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОРГАНУ ПОЛІЦІЇ.

На етапі прибуття затриманої особи до територіального органу поліції електронна картка особи в частині вкладки «Затримання» вже має бути частково заповнена працівником поліції, який безпосередньо здійснив затримання.

У територіальному органі поліції вкладка «Затримання» доповнюється такою інформацією:

Час прибуття до територіального органу поліції (тривалість конвоювання з місця затримання до територіального органу).

Дата та час повідомлення третіх осіб про затримання (за вибором затриманої особи); номер телефону, за яким було здійснено повідомлення.

ПІБ чергового територіального органу поліції, який приймав затриману особу.

ПІБ службової особи, відповідальної за перебування затриманих. Посада службової особи, відповідальної за перебування затриманих (інспектора).

Інформація, яка фіксується під час інтерв'ювання затриманої особи та працівника поліції, який здійснив затримання, службовою особою, відповідальною за перебування затриманих. Після того, як службова особа, відповідальна за перебування затриманих, пересвідчиться у повноті введення всіх реєстраційних даних затриманої особи, вона повинна провести із затриманою особою та з працівником поліції, який безпосередньо здійснив затримання, інтерв'ю. Таке інтерв'ю має бути зафіксоване на відео, яке потім автоматично завантажується в електронну базу «Custody Records». Крім того, в електронній базі мають бути також зафіксовані відповіді затриманої особи на питання інтерв'ю.

Під час інтерв'ю службова особа, відповідальна за перебування затриманих, повинна поставити такі питання:

1. Як Ви зараз почуваетесь?
2. Чи хочете Ви поговорити з лікарем чи медичним працівником?
3. Чи маєте Ви клопотання, заяви чи скарги, зокрема на стан здоров'я?

4. Коли відбувся Ваш перший контакт із поліцією (дата та час фактичного затримання)?

5. Де це відбулося (місце фактичного затримання)?

6. Чи застосовувалася до Вас фізична сила/спецзасоби під час затримання або доставлення до місця проведення інтерв'ю? Якщо так, то яким чином?

7. Чи здійснювали Ви опір під час затримання (чи намагалися втекти)?

8. Чи була Вам надана пам'ятка про процесуальні права та обов'язки затриманої особи (зрозумілою мовою), або чи було повідомлено про права в усній формі?

9. Чи було Вам повідомлено про підстави затримання?

10. Чи була Вам надана можливість сповістити рідних чи близьких про затримання?

11. Чи одразу після затримання Вас було доставлено до місця проведення інтерв'ю. Якщо ні, то де Ви перебували?

12. Чи є у Вас близькі/рідні, які без Вашої допомоги не можуть повноцінно існувати (діти, батьки, домашні тварини)?

13. Якщо затримана особа неповнолітня: назвіть, будь ласка, контакти Ваших батьків чи опікуна.

14. Яка адреса Вашого місця проживання? Після проведення інтерв'ю із затриманою особою службова особа, відповідальна за перебування затриманих, проводить інтерв'ю з уповноваженою службовою особою, яка безпосередньо здійснила затримання.

У випадку наявності розбіжностей між інформацією, введеною у вкладку «Затримання» безпосередньо на місці фактичного затримання, та інформацією зі слів затриманої особи уповноважена службова особа може надати свої пояснення. Після заповнення вкладки «Затримання» службова особа, відповідальна за перебування затриманих, друкує протокол затримання, до якого з вкладки «Затримання» автоматично вноситься вся необхідна інформація, включаючи наявні скарги затриманої особи та пояснення уповноваженої службової особи, що здійснила затримання, (у разі наявності). Протокол

друкується у двох екземплярах та підписується службовою особою, відповідальною за перебування затриманих, уповноваженою службовою особою, що здійснила затримання та затриманою особою. Копія підписаного протоколу негайно надається затриманій особі. Скановану копію підписаного протоколу затримання службова особа, відповідальна за перебування затриманих, надсилає до відповідної місцевої прокуратури.

Протягом перебування затриманої особи в територіальному органі поліції службова особа, відповідальна за перебування затриманих, має фіксувати в електронній базі системи «Custody Records» таку інформацію:

- дата і час поміщення особи в КЗ;
- підстава поміщення особи в КЗ;
- ПШБ та посада особи, яка здійснила поміщення;
- підстави для переміщення особи в межах та за межі територіального органа поліції, а також дата та час такого переміщення (вивід з кімнати для затриманих до кімнати для проведення слідчих дій, вивезення затриманого до медичного закладу, виведення до кімнати для конфіденційного побачення з адвокатом та ін.);
- ПШБ та посади осіб, з якими контактувала затримана особа;
- час отримання харчування (або відмови від харчування);
- будь-які звернення та скарги затриманої особи;
- час надання особі медичної допомоги, а також вид такої допомоги;
- посада та ПШБ слідчого, який здійснює досудове розслідування, його контактний телефон;
- ПШБ та контакти адвоката (його контактний телефон), призначеного РЦ БВПД для здійснення захисту особи (навіть за наявності відмови з боку затриманої особи від цього адвоката), а також приватного адвоката (за наявності);
- посада та ПШБ прокурора, який здійснює процесуальне керівництво, його контактний телефон. У разі надання службовою особою, відповідальною за перебування затриманих, витягу з електронної бази системи «Custody Records» з

інформацією про затриману особу на запит прокурора, слідчого чи адвоката службова особа має зафіксувати в електронній базі:

- ПШБ, посаду та контактні дані особи, яка звернулась із запитом.

Якщо затриману особу доставлено в ІТТ після територіального органу поліції, то інспектор з дотримання прав людини, який працює в ІТТ повинен відкрити в електронній базі вкладку «ІТТ — Custody Records» та провести інтерв'ю із затриманою особою, поставивши такі питання:

1. Як Ви зараз почуваетесь?
2. Чи хочете Ви поговорити з лікарем чи медичним працівником?
3. Чи маєте Ви клопотання, заяви чи скарги, зокрема на стан здоров'я?
4. Чи було Вам вручено копію протоколу затримання?
5. Чи бачились Ви з адвокатом? Чи були присутні інші особи під час Вашого побачення з адвокатом?
6. Чи опитували Вас про обставини справи до прибуття адвоката?
7. Чи перебували Ви в територіальному органі поліції більше 4 годин? Якщо так, то чи надавалось Вам харчування?
8. Чи вручали Вам письмове повідомлення про підозру (якщо затримання по ст. 208 КПК)? Якщо так, то коли саме це відбулося
9. Якщо особа неповнолітня: чи були присутні Ваші батьки, опікун, психолог під час спілкувань з працівниками поліції? Блок медичних запитань (їх ставлять тільки під час медичного огляду без відео- та аудіофіксації)
10. Чи маєте Ви які-небудь захворювання, психічні розлади, тілесні ушкодження? Якщо так, то які?
11. Чи є у Вас інвалідність, чи потребуєте Ви сторонньої допомоги чи медичних пристосувань?
12. Чи хочете Ви поговорити з лікарем чи медичним працівником? Якщо так, то з ким саме?
13. Чи відвідували Ви лікаря з приводу своєї хвороби/ тілесного ушкодження?

14. Чи приймаєте Ви або чи маєте Ви приймати якісь медичні препарати?
Якщо так, то які і для чого?

15. Чи контактуєте Ви з якою-небудь медичною службою підтримки?
Якщо так, назвіть ім'я контактної особи.

16. Чи намагалися Ви коли-небудь завдати собі шкоди?

17. Чи можу я Вам зараз допомогти?

Система «Custody Records» забезпечує постійний збір, збереження та передачу значного обсягу даних, у тому числі відеоряду, що, своєю чергою, передбачає наявність відповідного технічного обладнання та каналів зв'язку. Так, зокрема, для забезпечення передачі даних з робочого місця інспектора до дата-центрів Національної поліції, де вся зібрана за допомогою системи «Custody Records» інформація має зберігатися, пропускна спроможність каналів зв'язку від кожного конкретного територіального органа поліції до відповідного дата-центру Національної поліції має бути не меншою за 100 Мбіт/с. Важливо також забезпечити можливість зберігання відеоінформації, перенесеної до дата-центру з камер відеоспостереження, зокрема боді-камер патрульних поліцейських та камер, встановлених у спеціальному транспорті, протягом не менш ніж 30 діб.

З метою забезпечення прав затриманих осіб, розгляд обставин їх затримання або доставлення до ТВП, опитування й інші процесуальні дії з відвідувачами, запрошеними та доставленими до ТВП особами проводиться в спеціально облаштованих службових приміщеннях, які розміщуються на першому поверсі адміністративного будинку ТВП та охоплюються системою цілодобового відеоспостереження, із забезпеченням можливості зберігання записів не менше 30 діб, з обов'язковим виведенням відеозображення в режимі онлайн на монітор чергового чергової частини.

У разі тимчасової відсутності в адміністративній будівлі органу (підрозділу) поліції спеціально відведених та облаштованих службових приміщень або недостатньої їх кількості для забезпечення повноважень поліції опитування й інші процесуальні дії з відвідувачами, запрошеними та доставленими до ТВП особами можуть проводитися в службових кабінетах

поліцейських, визначених керівником органу досудового розслідування ГУНП або ТВП ГУНП, з відеофіксацією таких дій у встановленому порядку.

Розгляд обставин затримання або доставлення осіб до ТВП проводиться інспектором (старшим інспектором, заступником начальника сектору, начальником сектору, заступником начальника відділу, начальником відділу) дотримання прав людини.

Особи, які затримані, доставлені, викликані поліцейськими для складання матеріалів про адміністративні правопорушення, проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій чи прибули з особистих або службових питань, реєструються у відповідних інформаційних підсистемах системи ПНП, а в разі відсутності такої технічної можливості зазначені відомості вносяться до журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання, або інспектор (старший інспектор, заступник начальника сектору, начальник сектору, заступник начальника відділу, начальник відділу) дотримання прав людини у відповідному ТВП негайно після затримання повідомляє затриману особу про те, що вона має право на захисника, та інформує про затримання цієї особи відповідний орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правничої допомоги, зафіксувавши час повідомлення та дані посадової особи, яка його отримала, у журналі інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим ([додаток 8](#)) та у відповідній інформаційній підсистемі системи ПНП.

Інспектор (старший інспектор, заступник начальника сектору, начальник сектору, заступник начальника відділу, начальник відділу) дотримання прав людини роз'яснює затриманому підстави його затримання, права і обов'язки, здійснює опитування щодо обставин затримання, застосування уповноваженою службовою особою, яка здійснила затримання, заходів примусу, проведення особистого обшуку та вилучення майна, повідомлення затриманій особі про підстави затримання та її права і обов'язки, повідомлення третіх осіб про факт затримання, стан здоров'я затриманого.

У разі виявлення порушень дотримання прав затриманої особи, фактів катування, жорстокого або нелюдського ставлення до неї негайно вживає заходів щодо їх припинення та доповідає про такі факти керівникові органу (підрозділу) поліції і письмово повідомляє прокурора.

Особливості затримання осіб окремих категорій визначаються [главою 37](#) КПК України.

ДІЇ ЧЕРГОВОГО ПРИ ЗАТРИМАННІ (ДОСТАВЛЕННІ) ДО ТВП ОСІБ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ:

1) в разі затримання (доставлення) за вчинення правопорушень військовослужбовців, поліцейських, співробітників Служби безпеки України черговий повинен (після встановлення особи затриманого, місця проходження служби, підстав і законності затримання та складання відповідних матеріалів) повідомити про таке затримання відповідно підрозділ Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, командира військової частини, керівника органу (підрозділу) поліції або закладу освіти, керівника територіального підрозділу Департаменту внутрішньої безпеки Національної поліції України, керівника підрозділу головної інспекції ГУНП у відповідній області, чергового регіонального органу Служби безпеки України. Про вчинення кримінального правопорушення особами цієї категорії повідомити чергового окружної прокуратури та якщо така інформація належить до підслідності Державного бюро розслідувань - до територіальних управлінь Державного бюро розслідування;

2) в разі затримання (доставлення) до чергової частини ТВП іноземців (які не мають дипломатичного, консульського привілею та імунітету), осіб без громадянства черговий із метою встановлення законності перебування таких осіб на території України повинен поінформувати територіальний підрозділ та територіальний орган Державної міграційної служби України і відповідну дипломатичну (консульську) установу;

3) перевірити, чи повідомила уповноважена службова особа, яка здійснила затримання державного виконавця чи приватного виконавця, протягом 24 годин Міністерство юстиції України, а щодо осіб, які є приватними виконавцями - Міністерство юстиції України та Раду приватних виконавців України. У випадку нездійснення таких дій уповноваженою службовою особою оперативний черговий виконує їх самостійно або доручає їх виконання іншому черговому чергової частини та повідомляє про це керівника ТВП (особу, яка виконує його обов'язки) та чергову частину ГУНП із здійсненням відповідного запису в зошиті для записів чергового;

4) в разі доставлення неповнолітньої (малолітньої) особи, яка вчинила правопорушення, перебуває в стані сп'яніння внаслідок уживання алкоголю, наркотичних чи психотропних засобів, або дитини, яка заблукала, була підкинута або знайдена, передати доставлену особу (дитину) працівнику підрозділу ювенальної превенції для подальшого розгляду обставин правопорушення чи події;

5) якщо слідчий (дознавач) установив, що в діях затриманого містяться ознаки кримінального правопорушення або він перебуває в розшуку, незаконно зберігає заборонені предмети та речі, має підроблені документи, черговий повинен доповісти про це керівнику ТВП і повідомити керівників органу досудового розслідування та підрозділів кримінальної поліції;

б) рішення про можливість утримання осіб, які перебувають у непритомному стані, мають небезпечні для життя чи здоров'я тілесні ушкодження, симптоми захворювань внутрішніх органів або зараження небезпечними для здоров'я оточуючих інфекційними хворобами (наявності скарг на такі захворювання), видимі ознаки отруєння алкоголем або сильнодіючими речовинами, утратили здатність самостійно пересуватися внаслідок важкого ступеня сп'яніння, жінок з ознаками вагітності чи із симптомами пологів, що наближаються, осіб, які є пацієнтами замісної підтримувальної терапії, хворих з опіоїдною залежністю, черговий приймає після проведеного огляду медичними працівниками бригади екстреної (швидкої)

медичної допомоги та надання ними відповідного висновку, що фіксується у відповідній інформаційній підсистемі системи ПНП (у разі тимчасової неможливості її ведення відомості реєструються в журналі реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції ([додаток 9](#)) з подальшим унесенням їх до інформаційної підсистеми системи ПНП), та доручення керівника ТВП. Заходи реагування до таких осіб можуть уживатися лише після надання їм невідкладної медичної допомоги або з дозволу медичного працівника бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги (лікаря відповідного закладу охорони здоров'я) за результатами проведеного ним огляду затриманої особи;

7) в разі доставлення (затримання) до чергової частини ТВП осіб, підозрюваних у вчиненні кримінальних проступків, на підставі протоколу про затримання, відповідно до [абзацу другого](#) частини другої, [пункту 2](#) частини четвертої статті 298² КПК України оперативний черговий із метою перевірки обґрунтованості затримання такої особи перевіряє наявність в уповноваженої службової особи, яка здійснила затримання, відповідного документа, яким підтверджується перебування затриманого в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських засобів, що знижують увагу та швидкість реакції. У разі відсутності такого документа інформує службову особу, відповідальну за перебування затриманих у ТВП, негайно доповідає рапортом керівнику цього підрозділу поліції, усно - відповідальному по ТВП для організації доставлення затриманої особи до закладу охорони здоров'я і забезпечення проходження відповідного медичного освідування, що фіксується у відповідній інформаційній підсистемі системи ПНП (у разі тимчасової неможливості її ведення відомості реєструються в журналі реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції з подальшим унесенням до інформаційної підсистеми системи ПНП).

При доставленні до ТВП особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, оперативний черговий:

1) з'ясовує обставини вчинення адміністративного правопорушення;

2) з'ясовує в поліцейського, який здійснив затримання особи, результати перевірки затриманої особи за обліками системи ІПП.

У разі неможливості проведення перевірки затриманої особи поліцейським, який здійснив її затримання, здійснює таку перевірку особисто або доручає іншому поліцейському зі складу добового наряду;

3) повідомляє відповідального по ТВП про обставини здійснення адміністративного затримання (учинення адміністративного правопорушення);

4) у разі надходження повідомлення від поліцейського, який здійснив затримання особи (іншого поліцейського), або самостійного виявлення ознак смерті чи спроби вчинення самогубства затриманої (доставленої) особи негайно здійснює виклик екстреної медичної допомоги.

Про надзвичайну подію оперативний черговий негайно доповідає керівнику ТВП (особі, яка виконує його обов'язки) та відповідальному по ТВП, організовує інформування чергової частини вищого рівня, чергового прокуратури та територіального управління Державного бюро розслідувань, уживає заходів щодо збереження обстановки на місці події;

5) вносить відповідні відомості про затриману особу до інформаційної підсистеми системи ІПП;

6) у разі погіршення стану здоров'я (скарг на погіршення здоров'я) або вчинення спроби самогубства затриманою (доставленою) особою зобов'язаний надати невідкладну домедичну допомогу, негайно викликати екстрену медичну допомогу та доповісти про зазначену подію керівнику ТВП (особі, яка виконує його обов'язки), про що зробити записи у відповідній інформаційній підсистемі системи ІПП (у разі тимчасової неможливості її введення відомості реєструються в журналі реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції з подальшим унесенням до інформаційної підсистеми системи ІПП).

Особистий огляд затриманого за адміністративне правопорушення, який поміщується до КЗ, проводиться особою однієї статі із затриманим і в присутності двох понятих тієї самої статі. Огляд речей, транспортних засобів та інших предметів здійснюється в присутності особи, яка є їх володільцем. За невідкладних обставин згадані речі, предмети за відсутності їх володільця можуть бути оглянуті в присутності двох понятих.

Про особистий огляд, огляд і вилучення речей та документів складається протокол або робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення або адміністративне затримання із зазначенням усіх вилучених речей та документів, їх індивідуальних ознак.

Вилучені в затриманій особі гроші, речі, інші цінності й документи поміщуються до сейф-пакета для збору і зберігання речових доказів, який має спеціальну сигнальну стрічку для захисту від несанкціонованого відкриття. На цьому пакеті уповноважена службова особа, яка проводить вилучення, робить кульковою ручкою запис про їх перелік та кількість.

Сейф-пакет разом із копією протоколу про адміністративне затримання зберігається в спеціальній шафі та передається під час зміни оперативними черговими із записом у книзі приймання-здавання чергування.

Під час звільнення затриманої особи їй повертають усі вилучені речі, документи і гроші, за винятком предметів, речей та документів, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, предметів і речей, що перебувають у розшуку, а також таких, що підлягають конфіскації або оплатному вилученню.

Про отримання речей, документів та інших цінностей особа, яка звільняється, ставить підпис у протоколі вилучення. У разі наявності претензій до поліцейських вона власноруч робить запис у протоколі про адміністративне затримання. Справи про адміністративні правопорушення разом із протоколами про адміністративні затримання (у разі їх складання), сторінки яких нумеруються і прошиваються, зберігаються в металевих сховищах органів

(підрозділів) поліції за місцем прийняття рішення протягом трьох років із дня накладення адміністративного стягнення.

При доставленні до ТВП особи, затриманої за підозрою в учиненні кримінального правопорушення, оперативний черговий:

1) з'ясовує обставини вчинення кримінального правопорушення (підстави затримання особи).

Якщо встановлено, що затримана особа перебуває в розшуку, черговий невідкладно інформує про це відповідний орган (підрозділ) поліції та/або відповідний орган досудового розслідування, яким особу оголошено в розшук.

У разі затримання особи відповідно до [статті 208](#) КПК України негайно повідомляє про це відповідального по ТВП та інспектора (старшого інспектора, заступника начальника сектору, начальника сектору, заступника начальника відділу, начальника відділу) дотримання прав людини;

2) з'ясовує в поліцейського, який здійснив затримання особи, результати перевірки затриманої особи за обліками системи ПІНП.

У разі неможливості проведення перевірки затриманої особи поліцейським, який здійснив її затримання, здійснює таку перевірку особисто або доручає іншому поліцейському зі складу добового наряду;

3) у разі надходження повідомлення від поліцейського, який здійснив затримання особи (іншого поліцейського), або самостійного виявлення ознак смерті чи спроби вчинення самогубства затриманої (доставленої) особи негайно здійснює виклик екстреної медичної допомоги.

Про надзвичайну подію оперативний черговий негайно доповідає керівнику ТВП (особі, яка виконує його обов'язки) та відповідальному по ТВП, організовує інформування чергової частини вищого рівня, чергового прокуратури та територіального управління Державного бюро розслідувань, уживає заходів щодо збереження обстановки на місці події;

4) вносить відповідні відомості про затриману особу до інформаційної підсистеми системи ПІНП;

5) у разі погіршення стану здоров'я (скарг на погіршення здоров'я) або вчинення спроби самогубства затриманою (доставленою) особою зобов'язаний надати невідкладну домедичну допомогу, негайно викликати екстрену медичну допомогу та доповісти про зазначену подію керівнику ТВП (особі, яка виконує його обов'язки), про що зробити записи у відповідній інформаційній підсистемі системи ІППП (у разі тимчасової неможливості її введення відомості реєструються в журналі реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції з подальшим унесенням до інформаційної підсистеми системи ІППП).

З метою забезпечення права затриманого на конфіденційне побачення із захисником у ТВП обладнується відповідна кімната для конфіденційного побачення.

Зустріч затриманого та його захисника в кімнаті для конфіденційного побачення має відбуватися під візуальним контролем уповноваженої службової особи, але в умовах, що виключають можливість передачі будь-яких сторонніх предметів, прослуховування чи підслуховування, з метою забезпечення законності під час проведення такої зустрічі та заходів безпеки.

Відеофіксація такого побачення здійснюється відкрито. Затримана особа та захисник, який до нього прибув, мають бути повідомлені про місце встановлення відеокамери. Відеофіксація побачення камерою, про яку не повідомлено учасників побачення, забороняється.

Відеофіксація побачення здійснюється в спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту документів, якими користуються затриманий та/або захисник, який до нього прибув.

Відеофіксація побачення здійснюється в спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту розмови затриманого із захисником, який до нього прибув.

Не допускаються підслуховування, слуховий контроль та фіксація повідомлень, переговорів чи розмов захисника і затриманого, у тому числі за допомогою технічних засобів фіксації мовленнєвої інформації.

Про проведення конфіденційного побачення затриманої особи із захисником черговим здійснюється запис у відповідній інформаційній підсистемі системи ПНП та журналі інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим із зазначенням часу початку такого побачення та його закінчення.

ПОМІЩЕННЯ І ТРИМАННЯ ЗАТРИМАНИХ ОСІБ У КЗ, НАГЛЯД ЗА ЇХ ПОВЕДІНКОЮ

Тимчасове тримання осіб у ТВП, визначених у підпункті 6 пункту 3 розділу V цієї Інструкції, дозволяється в КЗ в установленому законом порядку, які обладнуються з дотриманням таких вимог:

1) в ТВП обладнується КЗ та за потреби, з урахуванням реальних потреб, кількість КЗ може бути збільшена в установленому порядку;

2) КЗ повинні розміщуватися на першому поверсі адміністративного будинку поруч із залом оперативного управління чергової частини для того, щоб її працівники могли контролювати поведінку затриманих;

3) затримані особи повинні утримуватися в КЗ із розрахунку не менше ніж 4 квадратних метри корисної площі на одну особу (без урахування площі, призначеної для умивальника та чаші клозетної);

4) КЗ повинні бути забезпечені природним та штучним освітленням відповідно до Державних будівельних норм України «Природне і штучне освітлення» (ДБН В.2.5.-28:2018), вентиляцією, в опалювальний період - обігрівом, із температурою повітря не нижчою 18 °С, із дотриманням рівня вологості повітря в межах норми;

5) КЗ обладнуються засобами відеонагляду, санітарно-гігієнічними приладами (чашами клозетними, умивальниками - із забезпеченням права на приватність) та меблями для забезпечення мінімальних потреб для осіб, які в них утримуються.

У разі тимчасової відсутності / нефункціонування КЗ в ТВП, особи, визначені в підпункті 6 пункту 3 розділу V цієї Інструкції, поміщуються до ІТТ.

Перед поміщенням до КЗ затриманої особи черговий:

1) з'ясовує стан її здоров'я.

У разі повідомлення затриманою особою про погіршення стану здоров'я або виявлення явних ознак погіршення здоров'я надає їй невідкладну домедичну допомогу, негайно здійснює виклик екстреної медичної допомоги для надання затриманій особі необхідної медичної допомоги відповідно до її стану і доповідає відповідальному по ТВП та поліцейському дотримання прав людини.

Вносить відповідні відомості до інформаційної підсистеми системи ІППП, а якщо це тимчасово неможливо - до журналу реєстрації надання медичної допомоги особам, які перебувають в органі (підрозділі) поліції, з подальшим унесенням до інформаційної підсистеми системи ІППП;

2) зареєструвати затриману особу в журналі обліку осіб, яких поміщено до кімнати для затриманих або у відповідній інформаційній підсистемі системи ІППП;

3) поінформувати затриману особу про наявність у КЗ системи відеоспостереження (забезпечити розміщення попереджувального знака при вході до зони з відеоспостереженням);

4) інформує затриману особу про її права та обов'язки, видає їй Пам'ятку для затриманих осіб.

Забороняється поміщати до КЗ осіб, якщо стосовно них не складено протокол про адміністративне затримання або протокол про затримання особи, підозрюваної в учиненні кримінального правопорушення.

Чергові чергової частини повинні в межах компетенції забезпечити право затриманої особи звертатися із скаргами, заявами і листами до посадових осіб поліції, прокуратури, суду, органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій, а також до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини,

відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, або їх представників.

Для написання скарги затриманій особі на її прохання видається папір та кулькова ручка, а в разі звернення до прокурора, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини чи Європейського суду з прав людини - конверт, який запечатується. Написання скарги затриманою особою забезпечується в кімнаті для проведення слідчих (розшукових) і інших процесуальних дій під наглядом поліцейського.

Черговим чергової частини при розміщенні осіб у КЗ необхідно дотримуватися встановлених законодавством вимог щодо окремого тримання: чоловіків - від жінок; неповнолітніх - від дорослих; осіб, які вперше притягуються до кримінальної відповідальності,- від осіб, які раніше притягувалися до кримінальної відповідальності; осіб, обвинувачених або підозрюваних у вчиненні тяжких або особливо тяжких злочинів,- від інших осіб; осіб, які раніше працювали в правоохоронних органах, або колишніх суддів - від інших осіб; іноземців і осіб без громадянства - від інших осіб; обвинувачуваних або підозрюваних в одному й тому самому кримінальному правопорушенні; хворих на інфекційні захворювання - від здорових осіб.

Під час перебування правопорушників у КЗ оперативний черговий зобов'язаний:

- 1) організувати постійний нагляд за поведінкою затриманих;
- 2) контролювати додержання встановлених строків тримання;
- 3) не допускати спілкування сторонніх осіб із затриманими, передавання їм заборонених речей та предметів;
- 4) в разі тимчасового нефункціонування санвузла забезпечити затриманим можливість справляння природних потреб (за потреби);
- 5) в разі скарги затриманої особи на погіршення стану здоров'я та виявлення зовнішніх ознак такого погіршення або ознак отримання затриманим тілесних ушкоджень надати невідкладну домедичну допомогу та викликати екстрену (швидку) медичну допомогу;

б) в разі спроби затриманого вчинити самогубство, завдати шкоди своєму здоров'ю або іншим особам, які перебувають у КЗ, перевести його до іншої кімнати та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання затриманому необхідної медичної допомоги відповідно до його стану.

У виняткових випадках, передбачених [Законом України «Про Національну поліцію»](#), чергові чергової зміни або інші члени добового наряду чергової служби мають право застосувати до затриманих заходи фізичного впливу (силу), спеціальні засоби, вогнепальну зброю;

7) в разі несправності освітлення чи опалення, займання або затоплення приміщень КЗ негайно викликати працівників аварійних служб та, дотримуючись правил техніки безпеки, ужити заходів для усунення несправностей, ліквідації наслідків аварії. Якщо обставини загрожують життю або здоров'ю затриманих, негайно перевести їх до інших приміщень чи організувати евакуацію, охорону та постійне спостереження за ними.

Особи, які утримуються в КЗ більше трьох годин, забезпечуються триразовим харчуванням відповідно до [Норм харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції](#), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 року № 336, та питною водою.

З 01 січня 2023 року, після втрати чинності постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 року [№ 336](#), харчування організовується відповідно до [Норм харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, місцях тимчасового тримання Державної прикордонної служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках для дітей та інших місцях тримання Національної поліції та спеціально відведених місцях для тимчасового тримання \(ізоляторах тимчасового тримання\) Служби безпеки](#), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 року № 1150, та питною водою.

Про надзвичайні події, які мали тяжкі наслідки під час утримання осіб у КЗ (затоплення, пожежа, втеча, спроба самогубства), ужиті заходи реагування черговий зобов'язаний доповісти керівникові ТВП та до чергової частини вищого рівня, а також повідомити чергового окружної прокуратури та територіального управління Державного бюро розслідувань, а про пожежу - чергового територіального підрозділу Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Забезпечення належних матеріально-побутових умов тримання осіб у КЗ, проведення капітальних та поточних їх ремонтів покладається на підрозділ логістики та матеріально-технічного забезпечення ГУНП.

За приведення КЗ в ТВП у відповідність до визначених законодавством норм та забезпечення в них належних умов тримання і санітарного стану відповідають керівники цих підрозділів поліції.

ПАМ'ЯТКА

для затриманих осіб

При затриманні громадян України, іноземців та осіб без громадянства працівники поліції зобов'язані забезпечити дотримання таких прав та основоположних свобод, передбачених [Конституцією України](#), нормами міжнародного права та відомчими нормативно-правовими актами.

1. Згідно із [статтею 5](#) Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року:

кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом (...) ([пункт 1](#));

кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним ([пункт 4](#));

кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування ([пункт 5](#)).

2. Європейський суд з прав людини на Ваше прохання може вказати державі на обов'язок ужити в певних ситуаціях тимчасових заходів. Прохання про вжиття заходів Європейський суд з прав людини може задовольнити, якщо існує невідворотний ризик настання для Вас невинної шкоди.

Прохання про вжиття тимчасових заходів Ви або Ваші представники можуть надіслати факсом за таким номером: +33 (0)3 88 41 39 00.

Титульна сторінка прохання повинна містити напис, виділений жирним шрифтом «Rule 39. Urgent» (Правило 39. Терміново). На першій сторінці також зазначаються Ваші контактні дані та номер телефону, за яким можна зв'язатися з Вами або з Вашими представниками. У проханні обов'язково мають бути наведені детальні обставини щодо реального стверджуваного ризику.

У справах про депортацію чи екстрадицію слід також зазначити: «Вислання очікується (дата, час та пункт призначення):»

Прохання про вжиття тимчасових заходів повинні подаватися до Європейського суду з прав людини за згодою заявника і бажано супроводжуватися належним чином заповненою формою заяви. Якщо запит подається представником, бланк повноважень повинен бути заповнений та надісланий негайно або протягом наступних кількох днів. Додайте копію всіх рішень, що стосуються запиту, зокрема будь-яких відповідних рішень національних судів, трибуналів чи інших органів влади. Додайте копію всіх інших документів, що розглядаються, для обґрунтування тверджень, поданих до Європейського суду з прав людини.

3. У разі Вашого затримання або арешту (взяття під варту) поліцейські зобов'язані:

1) повідомити підстави та мотиви затримання або арешту, роз'яснити право щодо оскарження затримання;

2) негайно після фактичного затримання або арешту особи повідомити орган (установу), уповноважений (у) законом на надання безоплатної правничої допомоги (єдиний телефонний номер контактної центру системи безоплатної правничої допомоги: 0-800-213103);

3) надати в паперовому вигляді положення [статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 і 63](#) Конституції України;

4) роз'яснити право захищати себе особисто та користуватися правничою допомогою захисника, у тому числі за рахунок держави, у випадках, передбачених кримінальним процесуальним законодавством та/або законом, що регулює надання безоплатної правничої допомоги;

5) негайно, але не пізніше ніж через дві години після затримання або арешту, повідомити Ваших родичів та, у разі вимоги, - захисника й адміністрацію за місцем роботи чи навчання;

6) негайно повідомити батьків затриманої неповнолітньої особи або її усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування;

7) розміщувати в КЗ неповнолітніх осіб окремо від повнолітніх осіб.

4. У разі заявлення Вами усної або письмової вимоги про необхідність участі захисника працівники поліції не мають права вимагати від Вас надання будь-яких пояснень або свідчень до його прибуття. Ваше волевиявлення щодо залучення захисника або відмови від його участі зазначається Вами власноручно у відповідному документі про затримання.

Забороняється поміщати до кімнати для затриманих осіб, якщо стосовно них не складений протокол про адміністративне затримання або протокол про затримання підозрюваного в учиненні кримінального правопорушення.

Особистий огляд затриманої особи проводиться особою однієї статі із затриманим та в присутності двох понятих тієї самої статі.

5. Доставленню й затриманню не підлягають:

1) особи, які перебувають у непритомному стані, мають небезпечні для життя тілесні ушкодження або симптоми гострих захворювань внутрішніх органів;

2) особи, які вжили отруйні або сильнодіючі речовини;

3) особи, заражені небезпечними для здоров'я тих, хто їх оточує, інфекційними хворобами;

4) перебувають у тяжкому стані сп'яніння внаслідок уживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманювальних речовин;

5) втратили здатність самотійно пересуватися чи можуть заподіяти шкоду оточенню або собі; вагітні жінки з ознаками близьких пологів.

Відповідні заходи реагування до таких осіб уживаються після надання їм допомоги медичними працівниками або після їх лікування в закладах охорони здоров'я.

6. Якщо Вас затримали за адміністративне правопорушення, Ви повинні знати, що:

1) адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше ніж три години;

2) осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб із повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин із моменту затримання;

3) строк адміністративного затримання обчислюється з моменту Вашого фактичного затримання.

7. Якщо Вас затримали за підозрою в учиненні кримінального правопорушення, Ви маєте право:

1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення Вас підозрюють;

2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені [Кримінальним процесуальним кодексом України](#) (далі - КПК України), а також отримати їх роз'яснення;

3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також

після першого допиту мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості;

4) на участь захисника в проведенні допиту та інших процесуальних дій;

5) на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження;

6) на отримання правничої допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених [КПК України](#) та/або законом, що регулює надання безоплатної правничої допомоги, у тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;

7) не говорити нічого з приводу підозри проти себе, обвинувачення або в будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

8) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

9) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

10) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою - негайно повідомити членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями [статті 213](#) КПК України;

11) збирати і подавати слідчому, дізнавачу, прокурору, слідчому судді докази;

12) брати участь у проведенні процесуальних дій;

13) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

14) застосовувати з додержанням вимог [КПК України](#) технічні засоби при проведенні процесуальних дій, у яких Ви берете участь. Слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять

таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

15) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

16) заявляти відводи;

17) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому [статтею 221](#) КПК України, та вимагати відкриття матеріалів згідно із [статтею 290](#) КПК України;

18) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

19) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, дізнавача, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК України;

20) вимагати відшкодування шкоди, заподіяної незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, у порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

21) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою володієте, та за потреби користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

8. У разі затримання неповнолітньої особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення:

1) участь захисника в кримінальному провадженні є обов'язковою. Відмова неповнолітнього затриманого від захисника не приймається;

2) до участі в процесуальній дії разом із неповнолітнім затриманим залучається його законний представник. Як законні представники можуть бути залучені батьки (усиновлювачі), а в разі їх відсутності — опікуни чи піклувальники, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ та організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній.

9. Необхідно знати, що кожен має право затримати будь-яку особу без ухвали слідчого судді, суду:

- 1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення;
- 2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється в його вчиненні.

Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення в учиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено волі, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення волі та подальшого тримання.

Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин із моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою.

Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин із моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

10. Під час утримання в кімнаті для затриманих Ви маєте право на:

1) забезпечення триразовим харчуванням (у разі утримання понад 3 години);

2) забезпечення площею в кімнаті для затриманих із розрахунку не менше 4 квадратних метрів на особу, з природним та електричним освітленням, вентиляцією та санітарно-гігієнічними приладами (чашами клозетними, умивальниками - із забезпеченням права на приватність);

3) можливість справляння природних потреб не рідше 1 разу на чотири години або в разі наявності медичних показань - частіше (у разі відсутності або тимчасового нефункціонування санвузла в кімнаті для затриманих);

4) здійснення релігійних обрядів будь-якого віросповідання або висловлювати переконання, пов'язані зі ставленням до релігії;

5) негайний виклик поліцейськими екстреної медичної допомоги (у разі погіршення стану Вашого здоров'я) та надання ними домедичної допомоги.

11. Якщо при затриманні Ваші права були порушені, Ви маєте право звертатися із скаргами, заявами і листами до посадових осіб органу (підрозділу) поліції, органів державної влади, прокуратури, суду, громадських організацій, а також до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Європейського суду з прав людини, відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Для написання кореспонденції до зазначених вище органів, а також своєму адвокату Вам повинні надати окрему кімнату та видати папір, кулькову ручку і конверт. Заклеєний конверт Ви передаєте черговому органу (підрозділу) поліції. Ця кореспонденція не підлягає перегляду.

ЗАВДАННЯ ТА ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ / ОКРЕМИХ ІНСПЕКТОРІВ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

На підрозділи ДПЛ / окремих інспекторів ДПЛ покладаються такі завдання:

- 1) участь у реалізації державної політики у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави;
- 2) запобігання порушенням прав і свобод людини в діяльності поліції, виявлення та припинення таких порушень, ужиття належних заходів реагування;
- 3) забезпечення дотримання прав затриманих;
- 4) виявлення чинників, що негативно впливають на стан дотримання прав і свобод людини в діяльності поліції, здійснення аналізу причин та умов їх виникнення, ужиття в межах компетенції заходів щодо їх усунення, у тому числі шляхом надання пропозицій і рекомендацій керівнику органу (підрозділу) поліції;
- 5) сприяння особам, які звернулися до органів (підрозділів) поліції, у реалізації їхніх прав і свобод;

б) організація та здійснення взаємодії з органами правопорядку й іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями з питань забезпечення дотримання прав і свобод людини в діяльності поліції.

На підрозділи ДПЛ / окремих інспекторів ДПЛ можуть бути покладені інші завдання, визначені законодавством, щодо забезпечення дотримання прав і свобод людини в діяльності поліції та сприяння їх реалізації.

Відповідно до покладених завдань підрозділи ДПЛ / окремі інспектори ДПЛ здійснюють, зокрема:

1) інформування керівника ЦОУП, ГУНП про виявлені випадки порушення прав і свобод людини в діяльності ТВП й ІТТ;

2) запобігання, виявлення та припинення фактів учинення, сприяння, підбурювання чи терпимого ставлення поліцейських до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;

3) здійснення моніторингу дотримання поліцейськими прав затриманих осіб та вжиття за фактами виявлених порушень заходів реагування;

4) формування та ведення ІП «Custody Records» системи «ІПНП», облік інформації щодо фіксації дій із затриманими особами;

5) проведення перевірок стану службової діяльності органів (підрозділів) поліції та підрозділів ДПЛ нижчого рівня стосовно дотримання прав і свобод людини та надання їм практичної допомоги, пропозицій та рекомендацій щодо вжиття необхідних заходів реагування, ініціювання проведення службових розслідувань;

б) моніторинг інформації в ІП «Custody Records» системи «ІПНП» та перегляд інформації з приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, що застосовуються поліцейськими органів (підрозділів) поліції під час перебування затриманого під контролем поліції, з метою виявлення порушень прав

затриманих осіб поліцейськими, організація оперативного реагування на виявлені порушення;

7) контроль використання ІІ «Custody Records» системи «ІІІІ» та реагування на порушення встановленого порядку;

8) вивчення уповноваженим підрозділом ЦОУП та уповноваженим підрозділом ГУНП повноти проведення органами (підрозділами) поліції службових розслідувань, призначених за фактами порушення поліцейськими прав затриманих осіб та застосування поліцейськими заходів примусу під час виконання службових обов'язків, проведення аналізу вжитих керівниками за результатами таких розслідувань заходів дисциплінарного впливу;

9) проведення роз'яснювальної роботи з особами, які звернулися до органу (підрозділу) поліції, з метою сприяння в реалізації їхніх прав і свобод шляхом надання довідкової інформації про компетенцію, місце розташування, контактні дані, режим роботи та інших наявних відомостей щодо органів, установ чи організацій, до повноважень яких віднесено розгляд питання, що порушується особою;

10) налагодження співпраці органів (підрозділів) поліції з органами правопорядку й іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями з питань забезпечення дотримання прав і свобод людини в діяльності поліції;

11) розроблення та внесення на розгляд керівнику органу (підрозділу) поліції пропозицій щодо вдосконалення, скасування або введення нових форм ведення документації та звітності з питань дотримання прав і свобод людини в діяльності поліції.

МОНІТОРИНГ ДОТРИМАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПРАВ ЗАТРИМАНИХ ТА ВЖИТТЯ ЗА ФАКТАМИ ВІЯВЛЕНИХ ПОРУШЕНЬ ЗАХОДІВ РЕАГУВАННЯ

Моніторинг дотримання поліцейськими прав затриманих відповідальною особою здійснюється невідкладно після отримання нею від поліцейського, який здійснив затримання, оперативного чергового або з ІІ «Custody Records» системи «ІІІІІ» інформації про здійснення фактичного затримання особи.

Про кожне затримання поліцейський, який його здійснив, невідкладно повідомляє, зокрема, за допомогою технічних засобів електронних комунікацій працівника підрозділу ДПЛ / окремого інспектора ДПЛ органу (підрозділу) поліції, найближчого до місця фактичного затримання, здійснює первинне створення запису в ІІ «Custody Records» системи «ІІІІІ» на планшетному пристрої та доставлення затриманого до зазначеного органу (підрозділу) поліції з обов'язковим застосуванням технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису під час перебування затриманого під контролем поліції.

При доставленні до органу (підрозділу) поліції затриманого чи надходженні інформації про здійснення поліцейським затримання на території обслуговування зазначеного органу (підрозділу) поліції оперативний черговий негайно повідомляє про це відповідальну особу.

Після доставлення затриманого до органу (підрозділу) поліції та внесення оперативним черговим відповідних даних до ІІ «Custody Records» системи «ІІІІІ» працівник підрозділу ДПЛ / окремий інспектор ДПЛ здійснює реєстрацію затриманого в ІІ «Custody Records» системи «ІІІІІ» відповідно до наданого рівня доступу, а в разі відсутності такої технічної можливості - фіксацію відповідних відомостей у паперовій формі, визначеній уповноваженим підрозділом ЦОУП, із застосуванням технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису.

Відповідальна особа здійснює, зокрема:

опитування поліцейського чи іншої уповноваженої особи, яка здійснила затримання, про обставини затримання, застосування заходів примусу, проведення особистого обшуку та вилучення майна, повідомлення затриманого про підстави затримання та його права, стан здоров'я затриманого, перебування на обліку для надання антиретровірусної та замісної підтримувальної терапії в закладах охорони здоров'я, потребу в наданні медичної допомоги, наявність у затриманого рідних, близьких осіб, які перебувають у безпорадному стані, наявність у затриманого заяв, скарг щодо підстав, часу та місця затримання;

повідомлення затриманого щодо підстав затримання, роз'яснення прав та обов'язків затриманого (із врученням пам'ятки про процесуальні права та обов'язки затриманого у друкованому вигляді) в разі нездійснення цього поліцейським або іншою уповноваженою службовою особою, яка здійснила затримання;

перевірку надання затриманому можливості негайно повідомити про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за власним вибором або здійснення такого повідомлення самостійно уповноваженою службовою особою, яка здійснила затримання, за наявності підстав, визначених [Кримінальним процесуальним кодексом України](#). У разі нездійснення такого повідомлення здійснює його самостійно;

перевірку здійснення негайного повідомлення родичів про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, а також на її прохання - власника відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган. У разі нездійснення такого повідомлення - здійснює його самостійно;

у разі затримання неповнолітньої особи негайне повідомлення про цей факт його батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, органу опіки та піклування, якщо цього не здійснив поліцейський або інша уповноважена службова особа, яка здійснила затримання;

моніторинг затримання неповнолітньої особи за підозрою або обвинуваченням у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину відповідно до положень [частини другої](#) статті 492 Кримінального процесуального кодексу України;

фіксацію відомостей про повідомлення центру з надання безоплатної правничої допомоги та результатів надання правничої допомоги затриманому, а також випадків неприбуття або несвоєчасного прибуття адвоката;

забезпечення невідкладного надання належної медичної допомоги медичним працівником, фіксацію ним будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого. До складу осіб, які надають затриманому медичну допомогу, за його бажанням може бути допущена конкретна особа, яка має право на зайняття медичною діяльністю;

забезпечення належного поведіння із затриманим шляхом нагляду за проведенням усіх дій з ним у відповідно обладнаних кімнатах органу (підрозділу) поліції (кімнаті очікування, кімнаті для проведення інтерв'ювання, кімнаті для конфіденційного побачення затриманого із захисником, кімнаті для проведення слідчих дій або інших приміщеннях, визначених керівником органу (підрозділу) поліції в установленому законодавством порядку) та спостереження за такими діями за допомогою стаціонарної системи технічних приладів і технічних засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;

фіксацію всіх дій, що проводяться із залученням затриманого, у тому числі час їх початку та закінчення, а також осіб, які проводили такі дії або були присутні при проведенні таких дій;

звільнення затриманого, який перебуває у ТВП або ІТТ, негайно після зникнення підстави для затримання або спливу строку для затримання, передбаченого [статтею 211](#) Кримінального процесуального кодексу України. Про факт звільнення затриманого інформує оперативного чергового для внесення відповідних даних до ІІ «Custody Records» системи «ІІІІ». Після звільнення затриманого невідкладно повідомляє письмовим рапортом про цей факт керівника ТВП / ІТТ або особу, яка виконує його обов'язки;

звільнення особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, яка перебуває в ТВП або ІТТ, негайно після спливу строку, передбаченого [статтею 263](#) Кодексу України про адміністративні правопорушення. Про факт звільнення особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, інформує оперативного чергового для внесення відповідних даних до ІП «Custody Records» системи «ІПП». Після звільнення особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, невідкладно повідомляє письмовим рапортом про такий факт керівника ТВП / ІТТ або особу, яка виконує його обов'язки.

У разі повідомлення затриманим про наявність у нього рідних, близьких осіб, які перебувають у безпорадному стані у зв'язку з його затриманням, відповідальна особа негайно повідомляє про такий факт за єдиним телефонним номером «112» служби екстреної допомоги населенню для вжиття визначених законодавством заходів реагування.

У разі самотійного виявлення або повідомлення затриманим про порушення його прав, наявності тілесних ушкоджень, спричинених поліцейськими, фактів катування, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання відповідальна особа негайно повідомляє про цю подію за єдиним телефонним номером «112» служби екстреної допомоги населенню, доповідає керівнику органу (підрозділу) поліції, а також письмово повідомляє відповідний орган прокуратури та територіальне управління Державного бюро розслідувань.

У разі повідомлення затриманим про його участь у замісній підтримувальній або антиретровірусній терапії в закладах охорони здоров'я відповідальна особа негайно інформує в усній формі про це оперативного чергового органу (підрозділу) поліції для вжиття заходів, передбачених [Порядком взаємодії закладів охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії](#), затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства

внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Державної служби України з контролю за наркотиками від 22 жовтня 2012 року № 821/937/1549/5/156, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07 листопада 2012 року за № 1868/22180, та Порядком взаємодії закладів охорони здоров'я, територіальних органів внутрішніх справ, установ виконання покарань і слідчих ізоляторів у частині забезпечення наступності диспансерного спостереження за ВІЛ-позитивними особами, здійснення клініко-лабораторного моніторингу за перебігом хвороби та проведення антиретровірусної терапії, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України від 05 вересня 2012 року № 692/775/1311/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 19 вересня 2012 року за № 1615/21927.

У всіх випадках виявлення порушення прав затриманих поліцейськими під час виконання службових обов'язків відповідальна особа ініціює перед керівником органу (підрозділу) поліції проведення службового розслідування.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: закон України від 20.12.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>.
5. Про звернення громадян: закон України від 02.10.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: закон України від 22.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>.
8. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text>.
9. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.

10. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: наказ МВС України, Державного департаменту з питань виконання покарань від 04.11.2003 р. №1303/203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-04>.

11. Про затвердження Положення про порядок роботи зі зверненнями громадян і організації їх особистого прийому в системі Міністерства внутрішніх справ України: наказ МВС України від 10.10.2004 № 1177. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1361-04#Text>.

12. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: наказ МВС України від 15.11.2017 № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17#Text>.

13. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: наказ МВС України від 23.05.2017 № 440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17#Text>.

14. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

15. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: наказу МВС України від 10.08.2016 р. №773. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16#Text>.

16. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: наказ МВС України від 28.07.2017 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.

17. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19.12.2017 р. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>.

18. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші

події: наказ МВС України від 08.02.2019 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.

19. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: наказ МВС України від 25.02.2019 р. №124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text>.

20. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ МВС України від 27.04.2020 р. № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>.

21. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про застосування поліцейського піклування: наказ МВС України від 12.10.2020 р. № 724. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1174-20#Text>.

22. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 24.05.2022 № 311. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0629-22#Text>.

23. Про затвердження Інструкції з організації діяльності підрозділів дотримання прав людини Національної поліції України: наказ МВС України від 16.10.2024 № 699. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1589-24#Text>